

Melvold østre på Frogner i Sørum – det meste er forandret siden dette bildet ble tatt i 1932.

Stomperud, farfar og gården i Sørum

Av Tor Gervin

Når Nr. 91 Stomperud reiser hjem til jul, er det til foreldrenes gård i Sørum. Hvorfor akkurat Sørum? Det kan man saktens lure på. Jeg tror jeg har forklaringen. Helt sikker kan jeg ikke være, men etter slektsgransking på høyt nivå (!), mener jeg å kunne så tvil blant de som måtte hevde at det hele bare er fri fantasi.

Selvfølgelig er det tull og tøys, men også familiehistorie – August Stomperuds og min.

Farfar og farmors historie

Gjennom mange år har jeg stusset over noen bilder av min farmor og farfar i Skien, i arbeid på et gårdsbruk vi ikke hadde kjennskap til. Her ser vi dem med hest og kuer. Tanta mi er der også, og er det ikke far min med vest og slips som tar seg en røyk ute i åkeren? På et av motivene har farfar om ikke slips, så i det minste en sliten pendress og byhatt, i jobb med hest og såmaskin. På gårdstunet er det et stort våningshus, driftsbygning og stabbur i laftetømmer.

Verken farmor eller farfar hadde direkte tilknytning til noen gård. Hans far var flaademand og sagarbeider, hennes svenske stefar var vognmand. Familie bakover på begge sider er godt forankret i Skien og omegn.

Karl M. Hansen f. 1877 var bare 12 år gammel, da han startet sitt yrkesløp ved kjerraten på Klosterøya i Skien. Omkring århundreskiftet finner vi ham landet rundt som offiser i

Frelsesarmeen. Han var den tredje i en lang rekke kadetter utgått fra Skien korps. Også Anna f. Karlsdatter 1888 ble med i Frelsesarmeen. De var siden engasjert i Betania (Skien misjonskirke, landets eldste frimenighet).

Farfar var handelsreisende ved fars dåp i 1909, og kontorist i en symaskinforretning i Kristiania ved folketellingen i 1910. Sammen med farmor drev han flere butikker i Skien og titulerte seg da som kjøbmand. Endelig finner jeg farfar som inspektør i livsforsikringsselskapet Hygea. Karl M. Hansen døde like før jeg ble født i 1948, farmor levde til 1971.

Farmor lo av hele greia!

Men gårdbrukere? Aldri hadde jeg hørt noe sånt. Far min fortalte svært lite om familien bakover i tid, enda jeg spurte og han åpenbart visste litt av hvert. En dag vi hadde søskenbarn-samling i Skien og rota litt i gamle bilder, var det en kusine som mente å ha hørt om noe, var det ikke i Nannestad?

Det skjønte jeg ikke noe av. Derfor begrenset jeg meg i første omgang til Grenland, da jeg la ut et bilde av gården i flere Facebook-grupper. Etter hvert prøvde jeg noen landsomfattende grupper, og antydte en mulighet for Nannestad.

Da fikk jeg napp! Gården ble lokalisert til Frogner i Sørums, altså Akershus, men ikke Nannestad.

Anna og Karl M. Hansen fikk utfordringer og problemer av mange slag, da de uten erfaring prøvde seg som gårdbrukere.

Facebook blir lett mye fjas, men kan i sammenhenger som dette være ganske nyttig. Selv om stabburet på bildet ble revet omkring 1945, våningshuset og låven i 1968-69, ble gården gjenkjent som Melvold østre, gnr. 96, bnr. 2. Før jeg rakk å hive meg rundt, kom gode hjelpere med flere opplysninger og bilder fra bygdebøker, tinglysningsprotokoll og Digitalt museum.

Så viser det seg at den tidligere Frelsesarméoffiseren og kjøpmannen i en alder av 55 år fikk det for seg at han skulle bli bonde! Kusina mi skal ha hørt at han ville «tilbake til landsbygda»; han var sliten og lei. Hvorfor det ble langt av sted fra alt som var kjent og nært i Skien, har vi ingen forklaring på.

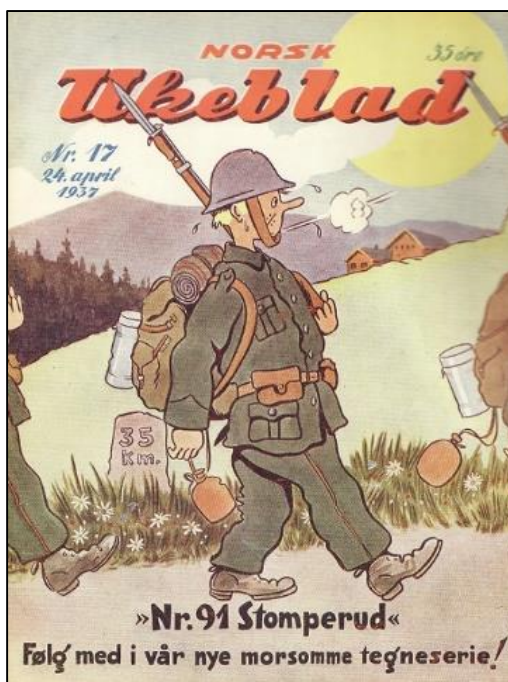
Det var ikke noen storgård han kom til, 70 mål innmark og 30 mål utmark, men ellers full pakke med plass for to hester, fem-seks kuer, to-tre ungdyr og fire purker. Det gikk som det vel kanskje måtte gå. For en familie uten erfaring fra gårdsdrift ble det utfordringer og problemer av mange slag. Noen bønder var de ikke. I ettertid skal farmor ha ledd av hele greia, av kuene som stakk avgårde og av farfar som ikke hadde noe greie på landbruk.

Karl M. Hansen kjøpte Melvold østre for 20 000 kroner 26. september 1932. Allerede 17. juli året etter solgte han for samme sum. Han ga opp! Dermed gikk turen tilbake til Skien.

Vi kunne stoppe der, og slå oss til ro med at alle familier har en glemmebok med sine unike historier. Sånn sett er ikke denne spesielt oppsiktsvekkende.

Stomperud-historien

Det er da det slår meg at den kjente tegneseriefiguren Stomperud er fra Sørumsand. Nr. 91 Stomperud skal jo alltid hjem til Sørumsand. På Sørumsand stasjon står det en Stomperud-statue, liksom for å feie all tvil til side.

«Itte før var je innafor porten, så bar det fluksens tel dåkter'n. Han telte aua mine, lytta på meg og fant snart ut atte je okke var klein eller maroder. Og itte hadde je minkemang på hårmåner hell vitaminer... og vips så var je såldat!»

Nr. 91 Stomperud

Ernst G. Mortensens Forlag var tidligere utgiver av Norsk Ukeblad. Ernst G. Mortensen hadde sett den svenske serien 91:an Karlsson, mens han fikk pusset skoene under et besøk i Stockholm i 1935. Han sikret seg rettighetene. Redaktør Ernst Ancher Hanssen oversatte. Til å begynne med kalte han hovedpersonen Ola Stomperud, etter hvert ble han hetende August. Også de andre figurene fikk norskklingende navn. Tegneren Torbjørn Weea ga de norske uniformer.

«Vår nye, morsomme tegneserie Nr. 91 Stomperud» ble lansert i Norsk Ukeblad 17. april 1937. I neste nummer fikk Stomperud hele forsiden.

Allerede året etter ble det laget helt nye seriesider med Ernst Ancher Hanssen som tekstforfatter og tegninger av Torbjørn Weea. Julen 1938 kom det første juleheftet. Dette året fikk imidlertid ikke Nr. 91 Stomperud perm for å reise hjem til jul. Hadde han fått det, måtte han dratt til Dombås. Det var først senere hjemstedet hans ble Sørum.

Ernst Ancher Hanssen skrev Stomperud-historiene fram til 1951, Torbjørn Weea tegnet serien til 1961. De ble bare avbrutt av et par år under krigen. Norsk Ukeblad ble stanset etter en forsidedegning der Adolf Hitler lærte Vidkun Quisling å gå på skøyter, mens ei jøssingjente sto i bakgrunnen og lo. Bladet hadde fornærmet okkupasjonsmakten gjentatte ganger, både med Stomperud og på andre måter.

Serien med situasjonskomikk rundt livet i en norsk militærleir ble en suksess. Norsk Ukeblad holdt det gående til 2009, de siste 10 årene med opptrykk av gamle seriestriper. Fortsatt kommer Nr. 91 Stomperud som julehefte.

Gjorde han sitt opphav et pek?

Jeg startet dette skriveri med at Stomperuds tilknytning til Sørum selvfølgelig er fantasi, men også med islett av hans og min familiehistorie. Jeg skal ikke dra det så langt som å påstå at vi sitter i samme slektstre, men jeg tror ikke at det vi måtte ha felles er tilfeldig.

Redaktør Ernst Ancher Hanssen tok i 1948 familienavnet Gervin. Det var min far.

Når vi nå har kjennskap til Karl M. Hansens unektelig noe spesielle bondekarriere i Sørum og min kusine vet å fortelle at farmor i ettertid skal ha ledd det hele, da kunne det ligne far min å ha gjort sitt opphav et vennlig pek gjennom å bosette August Stomperud nettopp i Sørum!

Det er egentlig ikke til å undres over at en tekstforfatter har latt seg inspirere av egne opplevelser og relasjoner. I gamle Stomperud-serier er det ett og annet å fundere på, for oss som kjente Ernst Ancher Hanssen, senere Ernst Gervin. Blant annet er Nr. 91 Stomperuds beste venn og rival – Nr. 87 – en bygutt fra Sagene. Også det er et område i vår nære familiehistorie.

*Ernst Ancher Hanssen
den gang han selv var gardist.*

Rett skal være rett. Gjennom mange års arbeid med slekt har jeg vært med på mer avanserte øvelser og gjort viktigere oppdagelser enn hva som knytter seg til en bondegård i Sørum. Likevel, dette ble jo om ikke annet litt undring over levd liv.